

κι αυτοί τὸ παιγνίδι τους—πάζουν τὴν ἀπαρτίαν.

Νῆ, τί κάνουνε : Φωνάζουν οἱ ἀντιπολιτευόμενοι πὼς σώνει καὶ καλὰ πρέπει νὰ γίνῃσι τὲς ἐργασίαι τῆς ἡ Βουλῆς. Ἡ Κυβέρνησις, γὰρ νὰν τοὺς συλλάβει, καμῖνεται πὼς τοὺς ἀκούει, τάζει πὼς τὴν τάδε μέρα θὰ γίνῃ συνεδρία, δὲν ἔχουν ὅμως ἔρκει ἴσαμε καὶνὴ τὴ μέρα ὅλοι οἱ φίλοι τῆς, δὲ γίνεταί ἀπαρτία, (γιατὶ οἱ ἀντιπολιτευόμενοι δὲν πάνε, ἐνῶ μπορούσανε κ' ἔπρεπε νὰ πάνε γὰρ νὰ γίνῃ αὐτὴ ἡ περίφημη ἀπαρτία), κ' ἔτσι ξαναρχινάνε οἱ φωνές, οἱ διάδοσις γὰρ πολιτικὴ κρίσις καὶ τὰ ρίστα.

Καὶ γὰρ τὸ Κοινοβουλευτικὸ αὐτὸ παιγνίδι, τὸ κῶπως ἀσυνείδητο, πληρώνει ἀρκτεὶς χαλιμαδούλες ὁ χαμῆλης λαός.

ΔΙΑΟΛΟΣΚΟΡΠΙΣΜΑΤΑ

II

Τὰ κονκουνάρια στὴ φωτιά
σπιθοβολοῦν καὶ τρίζουν
καὶ σπάνε φλογισμένα.

Στὴ φλογερή σου τὴ ματιά
πόσες καρδιὲς ραγίζουν
κι ἀνάβουνε—δωμένα!

Ρίχνω νεράκι στὴ φωτιά
καὶ σβένει καὶ καπνίζει,
μόν' ἡ σκληρὴ σου ἡ ματιά
δὲν παύει νὰ φλογίζει!

12

Στὴν ἐκκλησιὰ ἡ μάνα σου νὰ μὴν ξαναπατήσῃ!
Ἐκόλασε τὴ γαϊωνιά μὲ τὴ σκληρὴ τῆς γέννα,
γιατὶ ξεχνοῦν τὴν Παναγιά καὶ πάει νὰ προσκυνήσῃ
ὁ κάθε νιὸς ἐσένα!

13

Ἐνα φλουρί στὴν Παναγιά ἐπῆγα νὰ κολλήσω
κ' ἡ Παναγιά τὸ τάμα μου δὲ μοῦ τὸ δίνει πίσω.
Ἐνα φιλάκι μοναχὸ σοῦ ζήτησα καὶ σένα,
μ' ἀφίνεις τὰ χεῖλάκια μου ξερὰ καὶ πικραμένα!

14

Ἄιντε, μάτια μ', ἄιντε φῶς μου,
σὺν πουλὶ γιὰ δὲ γιὰ δὲ,
τὸ δροσάτο τάγεράκι
τῆς Ἀδῆς γλυκοφιλῶ,
νὰ χαϊδέῃ τὰ παντὰ σου!

Ἄιντε, μάτια μ'! Σὺ τοῦ κόσμου
τὸ στολίδι κ' ἡ χαρὰ!
Σὺν πουλὶ πετὴς στὰ ξένα
κ' ἡ ψυχὴ μου λαχταρᾷ
νὰ πετάξῃ συντροφιά σου!

15

Κυπαρισσάκι μου ψηλὸ
ποῦ σεῖσαι καὶ λιγνίσαι,
τὴ ρίζα σου γλυκοφιλῶ
γιατὶ μὲ συλλογιέσαι!
Τὴ λιγερὴ σου τὴν κορφή
σὰ χάδι μοῦ τὴ γέρνεις
καὶ στὴ θλιμμένη μου μορφή
τὸ χομογέλιο φέρνεις...
Τὸ βλέπω! Σὺν πλαγιάσω
κοντὰ σου, θὰ συχάσω!...

Γ. ΑΒΑΖΟΣ

ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ

Ο ΔΗΜΟΣ

Φουρτούνα τρελλή λυσομανούσε μέσα του. Φλόγες πετούσανε τὰ μάτια τοῦ Δήμου. Ὅλη τὴ νύχτα δὲν εἶχε κλείσει μάτι. Στὸ νοῦ του εἶτανε πάντα ἡ Λίτσα μὲ τὸ γραφικὸ τῆς ἐκεῖνο προσωπάκι, μὲ τὰ θεοσκότεινα κείνα μάτια τῆς. Πῶς τοῦ εἶχε σκλαβώσει τὴν καρδιά!.. Πόση φωτιά ἀγάπης τρελλῆς, ἀγάπης ἐξωφρενικῆς ἔκαιε τὰ μέσα του! Νὰ κουρασθῇ, νὰ χύσῃ τῆς καρδιάς του τὸ αἷμα γιὰ τὴ Λίτσα. Νὰ πεση-στὰ πόδια τῆς νὰ κλάψῃ σὰ μωρὸ παιδάκι μπροστὰ τῆς, νὰ τῆς περιγράψῃ μὲ τὰ πιὸ χτυπητὰ χρώματα καὶ μὲ τίς πιὸ ἐκφραστικὰς λέξεις τὴν πονεμένη ἀγάπην του, τὸ πάθος του, ποῦ ἀπὸ τόσες μέρες τὸν εἶχε βυθισμένο σὶ παντοτὶνὴ παραχρή, — νὰ τί ποθοῦσε ὁ Δήμος. Καὶ θὰ τὸ πετύχαινε σὲ λίγην ὥρα.

Ὁ ἥλιος εἶχε περιλούσει μὲ τὸ ἱαρό φῶς του τὴν ὁμορφὴ φύση, ποῦ μόλις εἶχε ξυπνήσει. Πετὰ χτυκὲ ἀπὸ τὴν κλίνη του ὁ Δήμος κ' ἔρριξε μιὰ ματιά στὸ ρολόγι του. Ἐφτάμιστ' ἡ ὥρα. Ὑστερ' ἀπὸ μιὰν ὥρα θὰ εἶτανε κοντὰ τῆς. Ἡ καρδιά του ἄρχισε νὰ γοργοχτυπᾷ μὲ ὀδύνη. Τὰ γόνατά του τρέμανε. Πλῆθηκε κι ἄρχισε νὰ ντύνεται βιαστικά. Γιὰ νὰ δέσῃ τὴν κραβάτα του σίμωσε στὸν κα-

θρέφτη. Τοῦ φάνηκε ἄγριο τὸ πρόσωπό του μ' ἐκεῖνα τὰ κουρασμένα καὶ μελανιασμένα ἀπὸ τὴν ἀγρύπνια μάτια του. Ντύθηκε καὶ κυριεμένος ἀπὸ μιὰν ἀκατανόητη κόπωση ξάπλωσε στὸν καναπέ. Συλλογιότανε. Πῶς νὰρχισῃ καὶ ποῦ νὰ ταλειώσῃ; Κ' ἐκεῖνη ἄραγε θὰ τοῦ εἰδείνε σημάδια μιανῆς ἰδίας, τόσο τρελλῆς, ἀγάπης; Ποῶς ξέρει; Αὐτὸς — εἰν' ἀλήθεια — ἀπὸ καιρὸ τὴν εἶχε κλεισμένη στὴν καρδιά του τὴ Λίτσα. Κι ἔταν' εἶδε καπνὶν ἀνταπόκρισιν ἀπὸ μέρος τῆς στὸ αἶσθημά του, ἡ ἀγάπη του φούντωσε καὶ ξάπλωσε καὶ λουλούδιζε. Κι ὅλες του οἱ σκέψεις κέντρο εἶχανε πὰ τὴ Λίτσα. Αὐτὴ βασιλεύε μέσα στῆς μνήμης του τὰ μυστηριώδη βαθύ. Ἡ ζωὴ χωρὶς τὴ Λίτσα τοῦ φαινότανε φυλακὴ, πόνος, κόλαση.

Νὰ δῇτε τί εἶχε τρέξει. Τὴν εἶχε ἀνταμώσει στὸν περίπατο τὴ Λίτσα πρὶν καμποῦσε μέρες ὁ Δῆμος. Ἐκεῖ μιλήσανε ἀρκετὰ. Ὁ Δήμος βρῆκε τὴν εὐκαιρίαν νὰ τῆς πῇ καμποῦσα λόγια περιορισμένα κ' αἰνιγματικά γιὰ τὴν ἀγάπην τ.υ. Ἡ Λίτσα κατάλαβε καὶ τοῦ ὤρισε μιὰ μέρα νὰρθῇ στὸ σπίτι τῆς γιὰ νὰ τὰ ποῖνε καλύτερα. Κ' ἡ μέρα αὐτὴ ἡ εὐτυχισμένη μὰ κ' ἐπώδυνον εἶχε ζημερώσει. Σὶ λιγάκι θὰ τὴν ἀντάμωνε τὴ Λίτσα ὁ Δήμος.

Εἶχε κοντέψει ἡ ὥρα κι ὁ Δήμος πετάχτηκε στὸ δρόμο. Πορπατοῦσε τὴν ἀραιεμένην. Ποῦ νὰ δῇ μερικά συννεφάκια, ποῦ παίζανε λὲς τὸν κυνηγητὸ στὸν οὐρανὸ! Ἐρτάσε στὸ σπῆτι, χτύπησε τὴν πόρτα, ἀνέβηκε. Ἡ Λίτσα τὸν δὴγγησε στὸ δωμάτιό τῆς. Ἀρχίσανε νὰ τὸν πνίγουνε οἱ μυρωδιὲς ποῦ σκορποῦσε ἡ κἀμαρα τῆς κόρης. Καθίσανε ὁ ἕνας ἀντίκρυ στὸν ἄλλον. Ἡ Λίτσα εἶχε ὄρος καὶ στάση βασιλίσσας, ἔτσι ποῦ εἶχε ξαπλωθῇ σὲ μιὰ πολυθρόνα. Τὸ χαμόγελο στεφάνωνε ἀδιάκοπα τὰ κατκόκκινα χεῖλη τῆς. Εἶπανε πρῶτα πολλὰ καὶ διάφορα ἀερολογήματα. Ὑστερ' ὁ Δήμος ἦρθε στὸ κύριο θέμα. Μιλοῦσε μὲ πάθος καὶ μ' ὅλη τὴ δύναμιν τῆς ψυχῆς του. Τὰ μάτια του δακρυζοῦν. Εἶτανε πολὺ δυστυχισμένος στὴν ἐπουσιώδη ἐκεῖνη θέσιν, στὸ μαρτύριον ἐκεῖνο, στὴ δοκιμασίαν ἐκεῖνη τοῦ εἶναι του.

Ἡ Λίτσα χαμογελοῦσε, πάντα χαμογελοῦσε. Εἶτανε τραγικὴ ἡ μοιραία ἐκεῖνη ἀντίθεση καὶ μπορῶσε νὰ προκαλέσῃ τὴν πιὸ δυνατὴν φρικίαν. Ἡ Λίτσα πῆρε γιὰ πολὺ ταπεινὸ ὄνταριον τὸν Δήμο, σὺν τὸν εἶδε τόσο πολὺ ταπεινωμένο μπροστὰ τῆς, τόσο τσακισμένο ἀπὸ τὸ πάθος του, τόσο ἐξουθενωμένο

α' Ἄιντε, πουλιά μου! ἀλλάξε ὁ Καραφωτιάς, σκαρταρίζοντας στὸν αἶρα τὰ τρία δάχτυλα.

α' Μπῆμ! μπῆμ! μ'

α' Νίλα θὰ γένῃ ἀπόψε! νὰ ρέκαζαν ἄλλες φωνές. Καὶ τὸ γλέντι μπῆκε στὸ δρόμο του. Τὰ δυὸ μπουζούκια πάλευαν ποῖο νὰ περᾷ τὸ ἄλλο στὸ παίξιμο, οἱ φωνές ποῖα νὰ σκεπάζῃ τὴν ἄλλη στὸ τραγούδι. Φαιδροί, γελοῦμενοι, ἀλαφροί, ἡ βαριοί, παθητικοί, θλιμένοι ἀκλουθοῦσαν οἱ σκοποὶ ἕνας τὸν ἄλλον, ἀδιάκοποι μὲς τὴν ἀδιάκοπὴ εὐθυμία.

Ὁ ἐπιλοχίας Καραφωτιάς ἔδωσε πάλι: τὸ σύνθημα στὴν ἀλλαγὴ τοῦ ὅρους, στὸ πέρασμα σὲ μέλη σοβαρότερα, ψηλότερα. Τὰ δυὸ μπουζούκια σάπασαν, δταν τὸν εἶδαν νὰ πάρῃ τὸν καμπουρά στὰ χεῖρά του. Ὅλοι περίμεναν. Ὁ ἐπιλοχίας Καραφωτιάς ἦταν τραγουδιστὴς μὲ τὸνομα στὰ αὐζωνικά. Ὁ σεβντάς του ἦταν τὰ κλέφτικα. Ἡ ζωὴ ποῦ εἶχε περάσει στὰ βουνὰ τῆς Ροῦμελίας, κυνηγώντας τοὺς φυγόνδικους, πλούτισε τὴν ἀνθολογίαν του καὶ τοῦ ταίριασε τὴ φωνὴ μὲ τὸ γοργόρεμα τῆς βροχῆς, μὲ τὴ βοὴ τῶν ἐλατιῶν, μὲ τὴ λαλιά τῆς πέριδης, μὲ τὴ τζαμὰ τῶν σπαρῶν. Ὅλα τούτα ἀντιλαλούσαν μ' ὅλους τοὺς τόνους τοὺς καὶ τοὺς ἀχούς τοὺς στὸ μεστό καὶ λαγαρὸ τραγούδιμα του

καὶ κοντὰ σ' αὐτὰ καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἔτρεμε κι ἀναστένανε σ' ἐκεῖνο ὁ καημὸς μιᾶς λεβεντιάς ποῦ χάνετ' ὅλον' ἀπ' τὰ βουνά, ἡ πίκρα γιὰ τὸ χαμὸ αὐτό, ἡ νοσταλγία γιὰ τὸ πέρασμα τῆς καὶ μιὰ κρυφὴ γλυκιὰ ἀπαντοχὴ γιὰ τὸ ξανάθισμά τῆς. Αὐτὴ ἡ λαχτάρα σὰ νὰ ξεχείλισε τὴν ὥρ' αὐτὴ μὲς τὴν ψυχὴν του κι ἀρχίνασε βαθύ, βαριά:

α' Μὲ γέλασε μιὰ χραυγὴ, ὁ αὐγερινὸς κ' ἡ πούλια καὶ πῆρα πλάγια ταῖθουνά...

Ὁ ταμπουράς μόνον συνόδευε στὰ χεῖρά του ἰδίου ἐπιλοχία κ' οἱ φωνές ἀπ' τὴ μισὴ παρέα ἀκλουθοῦσαν ἀργὰ κι ἀγαλινὰ, γιὰ νὰ τὸ σηκώσῃ ἡ ἄλλη μισὴ ὕστερα μὲ τὴ φωνὴ τοῦ Τυλιγάδα ἀπάνω ἀπάνω.

Ὅπως ὅλοι οἱ ἑκαυστοὶ τραγουδιστάδες, ὁ Συμεὼν Καραφωτιάς δὲν τίλιωνε ποτὲ τραγούδι. Καὶ τώρα ὕστερ' ἀπὸ τρία τιστερὰ γυρίσματα τὸ κοψὲ στὴ μέση.

Καὶ σάπασε κ' ἡ ἄλλη μεριά.

Ὁ καημὸς τοῦ ἐπιλοχία Καραφωτιάς ἀναψὲ λαχτάρας ὅμοιος σ' ὅλο τὸ τραπέζι. Ὁ Φωτούλας ἔδραξε πάλι τὸ μπουζούκι του. Ὁ Γιαννάκος Καραδάρας βαλακτώθηκε καὶ τὸ τραγούδι τοῦ Κατσάν τῶν ἀπλώθηκε βαρὺ, μονότονον, θλιμένο. Ἡ λάμψη

ὅμως τάγραφωτὴ ἀρματωλοῦ ἦταν παλιὰ καὶ θαμπωμένη πιά γιὰ τὸ Φωτούλα Τυλιγάδα. Τὰ ὄνειρά του κ' οἱ λαχτάρες του πετούσαν σὲ κοντινότερους καιροὺς. Στὴ φατχσία του σύχναζαν ἄλλες σκιὲς καὶ δόξες νωπότερες, ποῦ γέμισαν τὸν Ἐλυμπο καὶ Κίσαβο, τὴ Γκιόνα καὶ τὴ Λιάκφυρα, τὸ Μπουμπιστο καὶ τὴ Βελίτσα.

α' Ἐσεῖς πολὺ τοῦ Γρεβενοῦ, Τσίτσου κι Μήτσου μου, ἔσκισε τὴ νυχτιὰ ἡ στριγγιὰ λαλιά τοῦ πρώην λοχία.

Ὁ Τσιτσομήτσος ἦταν μιὰ ἀπὸ τίς σκιὲς ποῦ ἡ γενιά του εἶχε νταραβέριζ ζωντανότερα ἀπ' τίς δόξες τοῦ Βλαχάβα καὶ τοῦ Κατζαντώνη. Στὰ νιάτα του τίς κυνήγησε κι ὁ ἴδιος, στὰ βουνὰ κ' ἐπλεξε γύρω τοὺς καπνοὺς ὥραϊα ὄνειρα, ποῦ ἡ τύχη τόθελε νὰ σβύσῃ πεζότατα στὴ βρώμικη ποδιά τοῦ βελουχτῆ ἔδω στὸν ἔχτο τὰ κροπόταμα. Τὸ ἴδιο ὄνειρο πλανεῖται καὶ τὴ λεβεντιά τοῦ κάστρου ἐκεῖ τριγύρω του κι ὁ ἐπιλοχίας Καραφωτιάς, ἂν κλαίῃ στὰ τραγούδια του τὴν περσμένην χάριν τῶν βουνῶν, κλαίει ἀπαντοχίς κ' ἐλπίδες τῆς γενιᾶς του ποῦ ὅσο πὰν καὶ σβύσονται. Οἱ σκιὲς, ποῦ ὕπνησε ἕνα γύρω τὸ τραγούδι τοῦ Φωτούλα Τυλιγάδα, δὲ γέμισαν μονάχ' αὐτὰ τὰ βουνά, δὲ στοίχισαν καθὲ

από την αχαλίνωτη αγάπη του. Κ' είχε χάσει πολύ στη συνείδησή της γι' αυτόν. Έξευτελιστικό πράγμα, σκέφτηκε. Αυτή ποτέ δε θα γαπούσε με τόση τρέλλα. Κ' έτσι όχι μονάχα δεν έδειξε καμμία συμπάθεια στο Δημό, κι όχι μονάχα δε συγκινήθηκε από την πρωτόκουστη αγάπη του, μα κι άρχισε να τον εірωνεύεται :

— Όχι δα και τόσο κατάκαρδα το πράγμα, καημένη Δημό...

— Πώς; όχι κατάκαρδα; Μα δε μαντεύεις το μαρτύριό μου, τον ψυχικό μου συγκλονισμό;

— Δε σού λέω... Μα δεν κάνει και τόσο πολύ...

— Δεν κάνει; Ίσως. Μα μπορώ να κάνω αλλοιώτικα; Πές μου.

Και σαν πουλί με κομμένα φτερά σηκώθηκε ο Δημός βιαστικός, πήρε το καπέλλο του κ' έφυγε. Σαν Έφιάλης τον παρακολουθούσε εκείνο το είρωνικό χαμόγελο της Λίτσας. Να μην ένοχ και να κοροϊδευη το πιο εύγενικό του όνειρο, έ; Φοβερό. Πορπατούσε βιαστικός σά νάτρεχε. Τα συννεφάκια στον ούρανό παίζανε ακόμα τον κυνηγητό. Έφτασε τέλος στο δωμάτιό του και ξαπλώθηκε στον καναπέ. Βυθίστηκε σά σε λήθαργο. Αξάφια πετιέται άπάνω σάν τρελλός και χτυπάει δυνατά με τα δυο χέρια του το τραπέζι ψιθυρίζοντας :

— Πρέπει να την ξεχάσω τη Λίτσα, πρέπει να την ξεχάσω.

Άραγε την ξέχασε ως τα τώρα;

Καστελλόριζο.

MIX. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

ΕΓΩΓΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΓΑΠΗ

Σε τρεις περασμένους Νομάρδες, (αριθ 319, 320, 321) στο άρθρο του «Για τίν έγωγισμό και τους έγωγιστάς», ο κ. Γ. Ν. Παπανικολάου έρχεται ναπαντήσει σ' ένα παλιό άρθρο του κ. Δούλου Δουλεύτη, που είχε δημοσιευτεί στο 183 φύλλο του Νομάρ, άπάντηση κι αυτό σ' ένα άλλο άρθρο του κ. Βουτιεριδή.

Ο κ. Δούλος Δουλεύτης, τόν έποιον δεν έχω την τιμή να γνωρίζω, είναι για μένα εκείνος, ο όποιος στην ενδιαφέρουσα εκείνη συζήτηση, που είχε γεννηθεί στο Νομάρ το βιβλίο του κ. Σκληριού, πιο σοβαρά και πιο επιστημονικά απ' όλους όσοι έγρα-

ψαν τότε, καταπίσθηκε το ζήτημα, και το άρθρο του εκείνο με τις γερές ιδέες του είναι από τα σπάνια επιστημονικά άρθρα που γράφθηκαν στην Έλλάδα.

Δυο δυνάμεις είναι που συγκρούονται κυρίως μέσα σ' όλη εκείνη τη συζήτηση. Ο Έγωγισμός κ' η Αγάπη. Ο κ. Δούλος Δουλεύτης στο περίφημό του εκείνο άρθρο έρχεται και μας άναπτύσσει, άν και κάπως αδύνατα στο μέρος που μιλεί για τόν άτομικόν έγωγισμό των κυβερνούμενων τάξεων, τί είναι έγωγισμός και τί αγάπη, και ποιά άπ' τις δυο αυτές δυνάμεις διέπει σήμερα άληθινά τις κοινωνίες, τη φύση δλόκληρη, ποιά κλεί μέσα της τα περισσότερα στοιχεία ζωής. Ο κ. Παπανικολάου έρχεται σήμερα να άποδείξει: έσφαλμένες τις περί έγωγισμού ιδέες του κ. Δουλεύτη, άποτεινόμενος προς τους έγωγιστάς όλους ζητεί πρώτα πρώτα έναν όρισμό του έγωγισμού, γιατί δεν του φαίνεται άρκετίς εκείνος τόν όποιον βγάξει από το άρθρο του κ. Δουλεύτη, ότι δηλ. ο έγωγισμός είναι μια και μόνη δύναμη που βγαίνει από το άτομο, γεννά τη φυλή και τότε παίρνει φυλετικό χαρακτήρα. Από τα πολλά θυμαστικά που μεταχειρίζεται ο κ. Παπανικολάου ζητώντας να εξηγήσει τόν όρισμόν αυτόν, υποθέτουμε πως δεν πολυκατάλαβε τί θέλησε να πει ο κ. Δουλεύτης. Έμεις λοιπόν, μια που άποτεινεται σ' όλους τους έγωγιστάς, έρχόμαστε να του δώσουμε έναν πιο άπλό και πιο εύκολον όρισμό. «Ας μας έπιτρέψει όμως πρώτ' άπ' όλα ο κ. αυτός να του πούμε, πως ένας που έρχεται να συζητήσει επιστημονικά άπάνου σ' ένα τέτιο σοβαρό ζήτημα πρέπει πρώτα νάχει νιώσει κάτι στοιχειώδη πράγματα, άπαραίτητα για να μπορέσει να χωνέψει κατόπι ένα τέτιο γενικό ζήτημα. Μα όταν ο κ. Παπανικολάου έρχεται και μας μιλάει για «έγωγιστικούς προόπολογισμούς» όταν μας λέει πως «ο έγωγισμός είναι μια ένσυνείδητη μεταφυσική όντότης που σκέπτεται και ενεργεί εν έπογνώσει ενός άποτελέσματος», όταν για να μας άποδείξει πως άλλα έλατήρια, διάφορα από τόν έγωγισμό, είναι εκείνα που ώθούνε τόν άνθρωπο προς ιδέες ώρισμένες και πράγματα, μας φέρνει παράδειγμα «ένα νέο ένθουσιώδη που θυσιάζεται για ένα ιδανικό», τότες το βλέπουμε και λαμβάνουμε το θάρρος να του το πούμε πως δεν τα κατάλαβε τα ένθουσιώδη αυτά πράγματα ή πως δε θέλει να τα καταλάβει. Δεν ξεχωρίζει λ. χ. το ένστιχτο από το κατ' έπιβολήν, από την έξη-

γιατί ο έγωγισμός είναι ένστιχτο, ένστιχτο κι όχι ένσυνείδητη όντότης που ενεργεί, καθώς λέει, εν έπιγνώσει και με προόπολογισμούς, είναι ετό ένστιχτο με το όποιο γεννιέται ο άνθρωπος, ή έμφυτη εκείνη τάση στο να υποτάξει κάθε κατώτερό του όν και να φανεί άνώτερός του, το ένστιχτο που τόν ώθει στη διαιώνιση του είδους του, στην ύπερική. Κι άν υπό την έπίδραση της εξέλιξης, την όποιαν τίποτε δε δύναται ν' άποφύγει, ο έγωγισμός έφθασε στο σημείο, ώστε στην έποχήν αυτή του ρωμαντισμού και της ντεκαντέντας να φανεώνεται υπό τη μορφή της αγάπης, να γίνεται το έλατήριο κάθε όλοκρατικού κινήματος άν ή θρησκεία του έκφυλισμού ήρθε στην έποχή της ντεκαντέντας να δεχτεί στις άγκάλες της κι αυτό ακόμη το ρωμαϊκό κράτος, τόν κυριώτερο αντίπρόσωπο του άτομικού έγωγισμού και να υποτάξει την άτομικήν ενέργεια και θέληση σε μιάν άνώτερη δύναμη φανταστική, — μολοντί κ' ή θρησκεία του Χριστού δεν είναι παρά ένα άλλο φανέρωμα του έγωγισμού —, να δώσει στον έγωγισμό τη μορφή της αγάπης, και στην ενέργεια τη φυσική, τη μορφή της άυτοθυσίας για τους άλλους, άν, λέμε, ύστερα από όλα αυτά, έφτασε στο σημείο, ώστε να μη διακρίνεται πιά άπ' εύθείας στέν άνθρωπον ο έγωγισμός αυτός, δεν έχουμε, παρά να τόν ζητήσουμε στα ζώα σήμερα, στών όποιων τη διανοητική κατάσταση πρέπει να βρίσκονταν άπάνου κάτου ο άνθρωπος πριν ύποσται την εξέλιξη και εθάρσει στο σημείο που βρίσκεται σήμερα.

Ο κ. Παπανικολάου άπορεί έπίσης πως ο έγωγισμός από άτομικός μπορεί να γίνει διά μιας φυλετικός και ο έγωγιστής να θυσιάζεται άξάφνα για το καλό της φυλής. Φαίνεται ότι δεν το συλλογίστηκε διόλου πως ο άνθρωπος, όπως και το ζώο, άμα πολλαπλασιάζει το είδος του σε οικογένεια, σε φυλή, ή φυλή αυτή είναι αυτό το είδος του, αυτή ή ύπαρξή του, αυτός ο ίδιος, κ' έτσι όχι ή αγάπη, καθώς συμπερνάει, παρά το ένστιχτο το άτομικό, ή συγγένεια, είναι εκείνο που τόν τραβάει, που τόν συνδέει προς έκαστο μέλος της φυλής αυτής. το ένα μέλος της μεγάλης αυτής οικογένειας προς το άλλο, τόσο στέν κοινωνικό άνθρωπο, όσο και στο άγελόζωο. Δε σκέφτηκε πως ή αγάπη, έσο κι άν φαίνεται σήμερα σάν ένστιχτο, ως τόσο τουτό δεν την έμποδίζει να είναι πάντα οριστική, το όποιο με τη θρησκεία καθιερώθηκε διά των αίωνων ώστε σήμερα να φαίνεται σάν κάτι έμφυτο στέν άνθρωπο.

άρνηθω...

«Κι ο πόνος δε μ' άφίνει», το πήρε ο Γιαννάκης Καρδάρας άξάφνα βραχνά άπ' τ' άλλο μέρος.

Ο Καρφατιάς έκαμε κίνημα να τόν σωπάσει άν δεν φοβόνταν μήν τόν παρανόηση ο πρώην ίραστής της άρεθωνιστικής του, θά του βούλωνε το στόμα με την άπαλάμη. Πρόλαβε όμως άλλος και του έκαμε νόημα και σόπασε.

Κι ο Σκαλτσογιώργος ξαναπήρε μόνος το τραγούδι. Τριγύρω τσιμουδιά όλοι κράτησαν και την άναπνοή, κρεμάστηκαν άπ' τα χείλη του. Η φωνή του, με τη συνοδεία των μουζουκικών μονάχα, άγάλια άγάλια άνέθηκε κ' ύψώθη βεργολίγερη, τσιμουλιάσε άπαλά γλυκά και λίγισε, κελάρισε και τρίλισε, σάν τη λαλιά του κίτσιφα, χαμήλωσε ξανά, τσακίστηκε, βράχνιασε και μουρμούρισε, σάν τρυγονίου παράπονο, για νάνεθ και να παιγνιδίστη πάλι, σκερπώντας κρουσταλένια τρίμματα, τα γελαστό φλυάριμα γαλιάντρας, να ξαναπέσει και να ξανασηκωθεί, να παιγνιδίστη και νάναστενάξει, όσο να σβύση ψιθυριστά, σάν άνατριχίσιμα άγριού στα φύλλα.

Ο Συμεών Καρφατιάς σήκωσε πρώτος το ποτήρι. «Γεια σου, όρέ Σκαλτσογιώργο, γεια σου!»

Η γνήσια τέχνη ξέρε να δίνει πρώτη το δικίο

κορφή και ράχη, κάθε χωριό και χούνη και κλεισούρα, δεν κράτησαν την παράδοση της λεβεντιάς και της άντρείας στη λαϊκή ψυχή, με πλημύρισαν με χρυσά γακόνια και τους καφενέδες, στόλισαν με άστραφτερά σπαθιά τις σεράτες και σκόρπισαν άποστράτους συνταξιούχους άπ' άκρη σ' άκρη στα βουνά και στα χωριά. Απόψ' εδώ τα παλικάρια δεν άναστεναίζουν για κούφια άέρινα όνειρα χαμένα, μα για πόθους ζωντανούς με σάρκα κ' αίμα. Κάθε λεβέντης άπ' το κάστρο θαγει κ' ένα λεβέντη χωριανό να ύμνολογώγη, ένα ιδανικό παλικαριάς να ιδή μπροστά του άναστημένο. Άργά, έπίσημα, κληψιάρικα, συγκρατητά κι άπανωτά άντηχούσε τα τραγούδια του Σπανού, του Τάκη, του Ντελή, του Κόγκαλου, του Πατσούρα, του Σβονιά, των Λαζαρέων το γλέντι άλλαζε αυτήν την ώρα σε κτα νυχτικό μνημόσυνο ληστών κι άρχιληστών παλιών και νέων, άπ' όλα τα βουνά κι όλους τους τόπους. Τα πουλιά ξορκίζονται να μη λαλήσουν πιά, τάηδόνια να γουδαθούν, οι κούκοι να λουφαξούν, οι όμορφες κ' οι μαυρομάτες να μην άλλαξουν τη λαμπρή και να μη βγούν στο χοροστάσι, γιατί τόν έναν ήρωα σκότωσαν, τόν άλλο λαθωσαν, τόν τρίτον τσάκωσαν, τόν τέταρτο τόν πάν να τόν κρεμά-

σουν. Η φωνή του Φωτούλα βράχνιασε, ή πένθ του άπ' την όρμη του πάθος πάει να σπάση τα τέλια του μουζουκικού. Ο Καρφατιάς άναψε κι αύτός με τ' άλλο το λαλούμενο, ο Γιαννάκης Καρδάρας χούγιαξε πως δε ματάειδε τίτιο πατιρντί, ο Θόδωρος Μαβλής μνήκε δλόβολος στο κέφι, ο Άνάστος Παδελόπουλος μνημόνεψε κι αυτός το Λίγκο το λεβέντη κ' έτσι ξετρούπισσε και το Μωριά μπροστά στους ρουμελιώτες. Μια δόξα δεν ύννήθηκε μονάχα κ' ένα όνομα δεν άναφέρθηκε του Κωσταντέλου. Κάποιος, που το χωριό του ένέχονταν στο φόνου του, ήταν στην παρέα και κανένας δεν είχε όρεξη να ξανάψη πατροπαράδοτες μνησικακίες στο βελτινό λοχία. Ένας ήταν φέβος μήν το κάμη, ο νεόφερτος συνάδερφος που ίσως δεν ήξερε πως ο άδερφός της μάνας του στερνου είχε πάει κ' έκείος θάσος μαζί με το μεγάλο ήρωα. Μα ο Άχιλέας Σκαλτσογιώργος σά να μη φλογίζονταν από λαχτάρες τέτιες. Σάν ήρθε ή άράδα του να τραγουδήσει, γύρισε ξάφνω το σκοπό σ' άλλον καημό και σ' άλλον πόνο.

«Θέλουν νάνήσουν τα κλαριά, βλάχα, βλαχούλα μου...», άρχισε άπαλά, σιγαλινά.

Όλοι σόπασαν μεμιάς.

«Κι ο πάγος δεν τάφνει» θέλω κ' έγώ να σ'